

Eiropas
Komisija

Kas ir Eurydice?

Eurydice tīkla uzdevums ir izprast un izskaidrot Eiropas dažādo izglītības sistēmu organizāciju un darbību. Tīkls piedāvā valstu izglītības sistēmu aprakstus, salīdzinošus apskatus par konkrētām izglītības tēmām, izglītības rādītājus un statistiku. Eurydice darba mērķis ir veicināt izpratni, sadarbību, uzticību un mobilitāti Eiropas un plašākā starptautiskā mērogā. Tīklu veido Eiropas valstu nacionālās nodaļas, un to koordinē ES Izglītības, audiovizuālās jomas un kultūras izpildaģentūra. Visas Eurydice publikācijas bez maksas ir pieejamas Eurydice tīmekļa vietnē vai drukātā veidā pēc pieprasījuma. Vairāk informācijas par Eurydice skatīt <http://ec.europa.eu/eurydice>.

Pilns ziņojums

Pamatdati par svešvalodu mācīšanu
Eiropas skolās, 2017
angļu valodā ir pieejams Eurydice
tīmekļa vietnē:
<http://ec.europa.eu/eurydice>

Drukāti ziņojuma eksemplāri

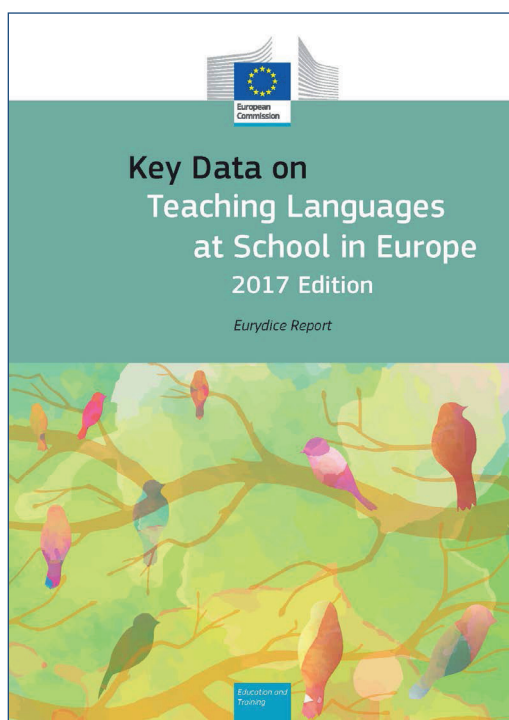
pieejami pēc pieprasījuma:
eacea-eurydice@ec.europa.eu

Kontakti

Wim Vansteenkiste
Communication and Publications
+32 2 299 50 58

Eurydice galveno faktu buklets

Pamatdati par svešvalodu mācīšanu Eiropas skolās, 2017

Kādas svešvalodas mācās skolēni visā Eiropā, un kādā vecumā viņi sāk apgūt pirmo un otro svešvalodu? Kādā līmenī skolēniem svešvalodas jāzina obligātās izglītības beigās? Ar kādām metodēm tiek vērtētas nesen ieradušos migrantu valodu zināšanas, un kāds valodu atbalsts viņiem ir pieejams? Šīs un citas tēmas ir apskatītas jaunajā Eurydice tīkla publikācijā „Pamatdati par svešvalodu mācīšanu Eiropas skolās”.

2017. gada izdevumā aptvertā tematika ir diezgan plaša un ietver visus svešvalodu mācīšanas un mācīšanās aspektus. Publikācija iznāk t. s. pamatdatu sērijā, kurā statistikas dati apvienoti ar informāciju par izglītības politiku un normatīvo regulējumu.

Šajā svešvalodu mācīšanas pamatdatu izdevumā, kas pēc skaita ir ceturtais, ietverti 60 atsevišķi rādītāji, kas sakārtoti piecās nodaļās – „Konteksts”, „Organizācija”, „Dalība”, „Skolotāji” un „Mācīšanas procesi”. Rādītāju izveidē tika izmantoti dažādi avoti, tai skaitā Eurydice tīkla un Eurostat rīcībā esošā informācija, kā arī ESAO starptautiskie PISA un TALIS apsekojumi. Eurydice dati aptver visas Eiropas Savienības valstis, kā arī Bosniju un Hercegovinu, Šveici, Islandi, Lihtenšteinu, Melnkalni, Bijušo Dienvidslāvijas Maķedonijas Republiku, Norvēģiju, Serbiju un Turciju.

Eurydice galveno faktu buklets sniedz ieskatu svarīgākajās ziņojuma atziņās.

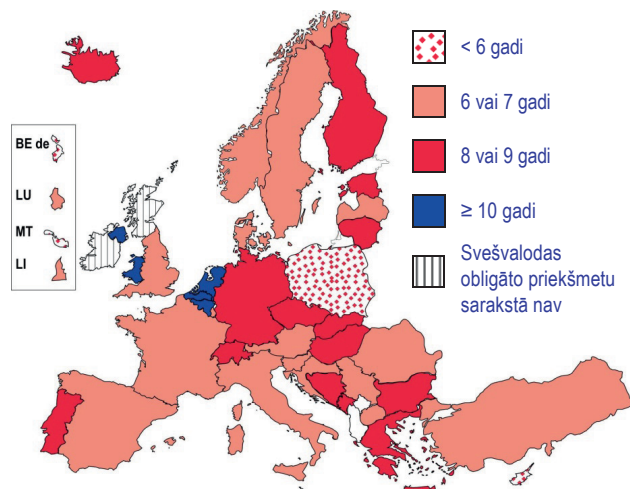
Skolēni pirmo svešvalodu sāk mācīties agrākā vecumā nekā iepriekš

Vairumā valstu skolēni pirmo svešvalodu kā obligātu mācību priekšmetu sāk mācīties 6–7 gadu vecumā, pirmajos sākumskolas gados. Atsevišķās valstīs svešvalodas apguve sākas 8–9 gadu vecumā. Tikai trijās izglītības sistēmās svešvaloda obligāti jā mācās jau pirmsskolas vecumā – Polijā, Kiprā (kuras nesen veikušas reformas, lai pazeminātu obligātās svešvalodas apguves sākšanas vecumu) un Beļģijas vācu valodas kopienā.

Beļģijas franču kopienā, Vācijā, Spānijā un Šveicē svešvalodas apguves sākšanas vecums dažādos reģionos vai administratīvajos apgabalos nedaudz atšķiras. Zviedrijas, Igaunijas un Somijas skolām ir piešķirtas zināmas izvēles iespējas noteikt, kad skolēniem jāsāk pirmās obligātās svešvalodas apguve.

2014. gadā Eiropas Savienībā kopumā 83,8 % visu sākumskolas skolēnu mācījās vienu vai vairākas svešvalodas – par 16,5 % vairāk nekā 2005. gadā. Tas apliecina, ka skolēni svešvalodu sāk mācīties agrākā vecumā nekā iepriekš.

Pirmās obligātās svešvalodas apguves sākšanas vecums, 2015./16. māc. g.

Avots: Eurydice

Tomēr vairumā valstu svešvalodai atvēlētais mācību laiks sākumskolu programmās joprojām ir pieticīgs – 5–10 % no kopējās mācību slodzes.

Otrās svešvalodas apguve daudzās valstīs nav obligāta

Vidējās izglītības pirmajā pakāpē (vai vairākās valstīs – pamatskolā) arvien vairāk skolēnu mācās otro svešvalodu. Kopumā Eiropas Savienībā 2014. gadā 59,7 % visu šīs izglītības pakāpes skolēnu mācījās divas vai vairāk svešvalodas. Tas ir nozīmīgs kāpums kopš 2005. gada, kad šis īpatsvars bija 46,7 %. Šeit vērojama politikas maiņa vairākās valstīs, kuras pazemināja otrās obligātās svešvalodas apguves sākšanas vecumu, tā palielinot to skolēnu skaitu, kuri apgūst divas svešvalodas. Salīdzinot ar 2003. gadu, otrā svešvaloda tagad obligāti ir jā mācās sākumskolas skolēniem Dānijā, Grieķijā un Islandē un vidējās izglītības pirmā posma skolēniem Čehijā, Francijā, Itālijā, Maltā un Polijā.

Tā vietā, lai ieviestu obligātu divu svešvalodu apguvi visiem skolēniem, dažu valstu izglītības programmas nodrošina viņiem iespēju mācīties divas vai vairākas svešvalodas. Piemēram, Beļģijas franču kopienā, Spānijā, Horvātijā, Slovēnijā, Zviedrijā, Lihtenšteinā un Norvēģijā divu svešvalodu mācīšanās obligātās izglītības laikā nav obligāta, tomēr visiem šajā izglītības posmā ir tiesības un iespēja mācīties divas svešvalodas. Visās minētajās izglītības sistēmās, izņemot Beļģijas franču kopienu, iespēja mācīties divas svešvalodas tiek garantēta visiem skolēniem vēlākais vidējās izglītības pirmā posma sākumā.

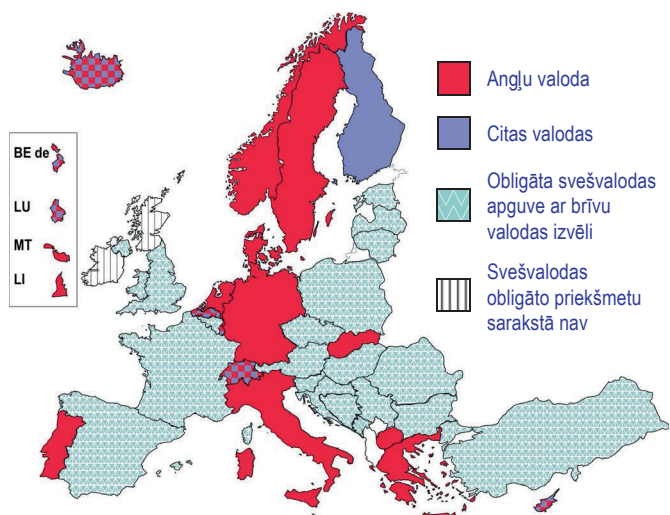
Angļu valoda ir visbiežāk apgūtā svešvaloda

Gandrīz visās Eiropas valstīs angļu valoda ir visbiežāk apgūtā valoda sākumskolas izglītībā un abos vidējās izglītības posmos. 2014. gadā gandrīz visi skolēni (97,3 %) Eiropas Savienībā mācījās angļu valodu vidējās izglītības pirmajā posmā. Kopš 2005. gada par 18,7 % pieaudzis arī to sākumskolas skolēnu skaits, kuri mācās angļu valodu, kopā sasniedzot 79,4 % no visiem sākumskolas skolēniem. Franču valoda ir otrā visbiežāk apgūtā svešvaloda vidējās izglītības pirmajā posmā.

2014. gadā Eiropas Savienībā to mācījās 33,3 % šīs izglītības pakāpes skolēnu. Nākamās visvairāk apgūtās svešvalodas ir vācu – 23,1 % un spāņu – 13,1 %.

Tajās izglītības sistēmās, kurās ir noteikta konkrēta svešvalodas apguve, šī svešvaloda parasti ir angļu valoda; šāds regulējums pastāv gandrīz pusē apskatīto valstu.

Obligāti apgūstamās svešvalodas obligātajā izglītībā, 2015./16. māc. g.

Avots: Eurydice

Beidzot mācības skolā, skolēniem pirmā svešvaloda jāzina vidējā līmenī

Pārliecinošs valstu vairākums izmanto Eiropas Padomes izveidoto Eiropas vienoto valodu prasmes līmeņa noteikšanas sistēmu (CEFR), lai novērtētu svešvalodu apguves līmeni.

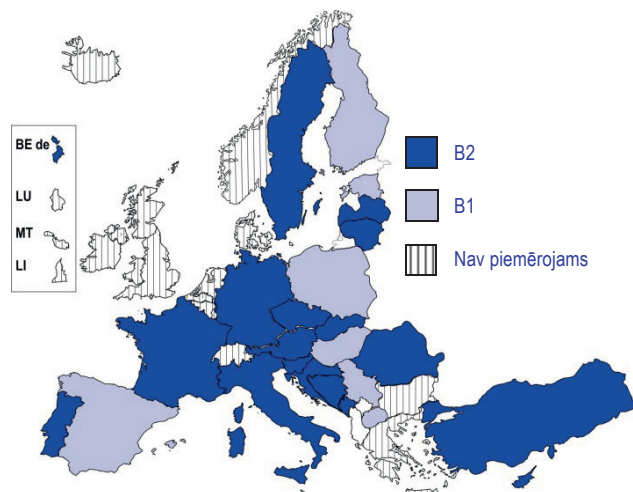
Vispārējās vidējās izglītības beigās vairums valstu pieprasa pirmās svešvalodas apguvi vismaz līmenī B2. Dažas valstis pieprasa vismaz līmeni B1.

Neviena no Eiropas izglītības sistēmām nav noteikusi, ka svešvaloda būtu jāapgūst augstākajā līmenī (C1 vai C2).

Otrās svešvalodas līmeņa prasības parasti ir zemākas nekā pirmās un vairumā valstu tiek noteiktas līmenī B1. Līdz ar to otro svešvalodu skolēni apgūst īsāku laiku un arī mācību slodzi ir mazāka nekā pirmās svešvalodas apguvē.

Valstīs, kurās obligātā svešvaloda skolās ir nevis angļu, bet kāda cita, tā bieži ir viena no oficiālajām valsts valodām. Franču valoda ir pirmā obligāti apgūstamā svešvaloda Beļģijas vācu un flāmu valodas kopienās, un tā ir otrā obligātā svešvaloda Kiprā. Vācu, angļu un franču valoda visas ir obligātās svešvalodas Luksemburgā; savukārt Šveicē papildus angļu valodai un atkarībā no kantona obligāta var būt vācu, franču, itāļu vai retoromāņu valoda. Islandē obligāta ir gan dāņu, gan angļu valoda. Turpretim Somija ir vienīgā valsts, kura nav minējusi angļu valodu starp obligāti apgūstamajām svešvalodām. Somijā zviedru valodas apguve ir obligāta tajās skolās, kur mācības notiek somu valodā, un somu valoda ir obligāta tajās skolās, kur mācās zviedriski.

Plānotais minimālais valodas apguves līmenis (CEFR) pirmajā svešvalodā vidējās izglītības (ISCED 3) beigās, 2015./16. māc. g.

Avots: Eurydice

Profesionālo skolu audzēkņi mācās mazāk svešvalodu nekā vispārizglītojošo skolu skolēni

Vispārējās un profesionālās izglītības programmās parasti tiek apgūtas vienas un tās pašas svešvalodas. Tomēr redzama skaidra tendence, ka profesionālajā izglītībā audzēkņi mācās mazāk svešvalodu nekā vispārējā izglītībā. Dalības statistika skaidri atspoguļo svešvalodu apguves atšķirības vispārējās un profesionālās izglītības programmās.

2014. gadā Eiropas Savienībā to profesionālās izglītības audzēkņu īpatsvars, kuri apguva divas vai vairāk

svešvalodas, bija 34,5 %. Tas ir gandrīz par 20 procentpunktiem mazāk nekā vispārizglītojošajās skolās. Nacionālajā līmenī 2014. gadā 11 izglītības sistēmās (Beļģijas flāmu kopienā, Čehijā, Igaunijā, Francijā, Horvātijā, Luksemburgā, Rumānijā, Slovēnijā, Slovākijā, Somijā un Lihtenšteinā) vismaz 90 % vispārējās vidējās izglītības otrā posma skolēnu apguva divas svešvalodas vai vairāk. Profesionālās vidējās izglītības otrajā posmā šāds līmenis ir sasniegts tikai Rumānijā.

Jāpiebilst, ka to profesionālās vidējās izglītības audzēkņu proporcija, kuri nemācās nevienu svešvalodu, ir lielāka nekā vispārējā vidējā izglītībā. 2014. gadā bija tikai divas izglītības sistēmas (Apvienotajā Karalistē un Norvēģijā), kurās nevienu svešvalodu nemācījās trešdaļa vispārē-

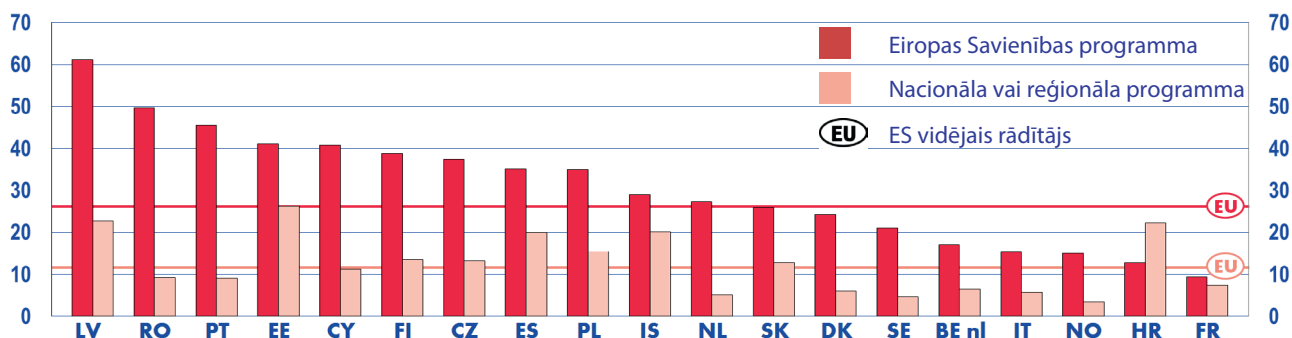
jās vidējās izglītības skolēnu vai vairāk. Turpretim profesionālās izglītības audzēkņi tādā pašā apmērā nevienu svešvalodu nemācījās septiņās izglītības sistēmās (Beļģijas franču kopienā, Dānijā, Vācijā, Grieķijā, Spānijā, Islandē un Norvēģijā).

Vairāk nekā puse svešvalodu skolotāju ir bijuši ārzemēs profesionālā nolūkā

2013. gadā veiktajā TALIS (Starptautiskais mācīšanas un mācīšanās apsekojums) aptaujā 56,9 % vidējās izglītības pirmā posma svešvalodu skolotāju atbildēja, ka viņi ir bijuši ārzemju braucienā profesionālā nolūkā vai nu sākotnējās pedagoģiskās izglītības ieguves laikā, vai strādājot skolā. Tas ir vairāk nekā starp citu priekšmetu skolotājiem, jo no tiem tikai 19,6 % bija ceļojuši uz ārzemēm profesionālā nolūkā. Mobilitātes trūkumu var izskaidrot ar nepietiekamiem līdzekļiem un grūtībām

skolotāju aizvietošanā. Svešvalodu skolotāju braucieni vairumā gadījumu finansēti no Eiropas Savienības līdzekļiem. 2013. gadā 26,1 % vidējās izglītības pirmā posma svešvalodu skolotāju, kas bija ziņojuši par došanos ārzemju braucienā profesionālā nolūkā, bija saņēmuši finansējumu no kādas Eiropas Savienības programmas, piemēram, Erasmus+. Tikai 11,5 % bija ceļojuši ar nacionālas vai reģionālas programmas atbalstu.

To vidējās izglītības pirmā posma moderno svešvalodu skolotāju proporcija, kas ir bijuši ārzemēs profesionālā nolūkā ar starptautiskas mobilitātes programmas atbalstu, 2013

Avots: Eurydice, pamatojoties uz TALIS 2013. gada datiem

Vairums Eiropas valstu sniedz atbalstu valodas apguvē nesen iebraukušiem skolas vecuma migrantiem

Piemērotākā atbalsta veida noteikšana nesen iebraukušajiem skolas vecuma migrantiem, kam jāiekļaujas izglītības sistēmā, ir svarīgs solis visā palīdzības sniegšanas procesā. Pašlaik apmēram vienā trešdaļā Eiropas valstu ir pieņemtas centralizētas rekomendācijas par to, kā pārbaudīt mācību valodas līmeni nesen iebraukušajiem skolēniem. Cetur Eiropā nesen iebraukušo skolēnu uzņemšana ir atstāta skolu ziņā, un tās pašas var noteikt vērtēšanas kārtību.

Viens no atbalsta pasākumiem ir intensīvas valodas apguves nodarbības, lai sagatavotu šādus skolēnus

ātrai iekļaušanai parastajās klasēs. Šādas sagatavošanas nodarbības ir pieejamas mazāk nekā pusē Eiropas valstu. Vairums valstu izvēlas integrēt migrantus tieši vispārējās plūsmas klasēs (atbilstoši vecumam), sniedzot papildu atbalstu valodas apguvē pēc vajadzības.

Gandrīz visas valstis skolas vecuma migrantiem nodrošina papildu nodarbības mācību valodas apguvei, un vairāk nekā trešdaļa Eiropas izglītības sistēmu nodrošina viņiem individuālu mācīšanas pieeju vai programmu.

Pilns ziņojums „Pamatzināmi par svešvalodu mācīšanu Eiropas skolās, 2017”

angļu valodā ir pieejams Eurydice tīmekļa vietnē: <http://ec.europa.eu/eurydice>.